

Dret mercantil I

Joaquim Bisbal Méndez (coordinador)
Josep-Oriol Llebot Majó
José Machado Plazas

PID_00144392

Material docent de la UOC

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Joaquim Bisbal Méndez

Doctor en Dret
Catedràtic de Dret Mercantil
Universitat de Barcelona

Josep-Oriol Llebot Majó

Doctor en Dret
Catedràtic de Dret Mercantil
Universitat de Girona

José Machado Plazas

Doctor en Dret
Professor titular de Dret Mercantil
Universitat de Barcelona

Cinquena edició: setembre 2009

© Joaquim Bisbal Méndez, Josep-Oriol Llebot Majó, José Machado Plazas

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2009

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

Dipòsit legal: B-30.174-2009

ISBN: 978-84-692-4675-7

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

El Dret mercantil és una disciplina acadèmica que aglutina un conjunt de normes i institucions jurídiques d'una importància decisiva en les societats modernes. Aquesta importància deriva de les matèries regulades per aquestes normes i institucions jurídiques, ja que es tracta de matèries vinculades a una part de la realitat econòmica. La part de la realitat econòmica constitutiva de la matèria mercantil és, a més, la més dinàmica i la que està present en la majoria dels petits i grans esdeveniments econòmics de la nostra societat. L'estudi del Dret mercantil com el de qualsevol altre sector de l'ordenament jurídic es facilita mitjançant l'exposició sistemàtica dels seus continguts que es presenta en forma de programa de la corresponent disciplina acadèmica. El programa de Dret mercantil de la UOC es presenta dividit en dues parts que al seu torn comprenen diferents mòduls temàtics de l'ordenació, significat i contingut dels quals ens ocuparem a continuació.

La primera part, això és, el Dret mercantil I comprèn vuit mòduls temàtics amb una càrrega docent corresponent a set crèdits. L'ordenació d'aquests vuit mòduls respon als criteris tradicionals en l'exposició d'aquesta disciplina. El primer mòdul dedicat a l'exposició de la polèmica al voltant del concepte i les fonts del Dret mercantil persegueix mostrar la discussió doctrinal sobre el criteri que permet delimitar i justificar el contingut de l'assignatura i, així mateix, determinar i ordenar les fonts de producció del cos normatiu mercantil. El mòdul 2, partint del criteri de delimitació material establert en l'anterior, delimita els conceptes ordenadors de la disciplina que deriven de les distintes dimensions de l'empresa com a categoria fonamental del Dret mercantil. Aquestes dimensions de l'empresa són les corresponents a l'empresari, a l'establiment mercantil i a l'activitat econòmica constitutiva d'empresa.

En el mòdul 3 s'estudien els requisits que defineixen la condició d'empresari mercantil i el contingut del denominat estatut jurídic de l'empresari després d'haver analitzat en el mòdul anterior el contingut jurídic de les altres dues dimensions de l'empresa. L'estatut jurídic de l'empresari comprèn fonamentalment el règim jurídic de la publicitat legal mercantil, de la comptabilitat de l'empresari mercantil i de la insolvència del deutor mercantil. El següent mòdul 4 exposa la disciplina jurídica de la competència com a marc en què els empresaris, encara que no sols aquests, han de desenvolupar la seva activitat empresarial. Els mòduls 5 i 6 estan vinculats a l'anterior, ja que tracten de la regulació protectora de les invencions i creacions i dels signes distintius. La referida relació es posa de manifest en el fonament de la disciplina protectora d'aquests béns immaterials que hi ha en l'estimulació de la competència en el nivell de la innovació i el progrés tecnològic o mitjançant la reducció dels costos d'identificar els empresaris, els béns i serveis, i els establiments.

Aquesta primera part del Dret mercantil conclou amb el mòdul 7 sobre Dret concursal que analitza la disciplina jurídica aplicable als empresaris mercantils en situació de crisi econòmica que constitueix un dels elements del seu estatut jurídic i amb el mòdul 8 dedicat a l'exposició del règim jurídic dels títols valors com a especialitat mercantil en la circulació dels crèdits.

Objectius

Quan hàgiu finalitzat l'estudi dels mòduls corresponents al *Dret mercantil I* hauríeu de ser capaços del següent:

- 1.** Comprendre l'abast i el significat de la polèmica al voltant de la delimitació i justificació del Dret mercantil i les seves fonts.
- 2.** Entendre el significat dels conceptes ordenadors de la matèria juridicocomercial centrats en els diversos significats de la noció d'empresa.
- 3.** Conèixer els conjunts normatius que formen l'estatut jurídic de l'empresari mercantil i el seu contingut normatiu positiu.
- 4.** Comprendre el fonament, el significat i el contingut del Dret de la competència com a marc jurídic en què s'han de desenvolupar les activitats econòmiques.
- 5.** Entendre la relació entre el Dret de la competència i el de la propietat industrial, i també conèixer els continguts normatius d'aquest últim.
- 6.** Comprendre el fonament del Dret concursal com a mecanisme general de cessació en les activitats empresarials i les institucions que l'integren.
- 7.** Conèixer el significat i la disciplina de la producció, circulació i legitimació dels títols values i dels values.

Continguts

Mòdul didàctic 1

La polèmica sobre el concepte i les fonts del dret mercantil

Josep-Oriol Llebot Majó

1. El dret mercantil com a categoria històrica
2. El concepte del dret mercantil: estudi de la successió de paradigmes
3. Estat social de dret i dret mercantil: la constitucionalització de la doctrina de l'empresa
4. El sistema del dret mercantil
5. La qüestió del paradigma metodològic
6. La formació del cos normatiu mercantil

Mòdul didàctic 2

L'empresa com a categoria fonamental del dret mercantil

Josep-Oriol Llebot Majó

1. El significat ordenador de la doctrina de l'empresa
2. La llibertat d'empresa des de les perspectives doctrinal i constitucional
3. L'anàlisi econòmica de l'empresa
4. L'empresa i l'establiment mercantil
5. L'establiment mercantil com a objecte del tràfic jurídic
6. La tipologia empresarial

Mòdul didàctic 3

L'estatut jurídic de l'empresari mercantil

José Machado Plazas

1. L'empresari mercantil
2. L'estatut jurídic de l'empresari mercantil
3. La publicitat legal mercantil
4. La comptabilitat de l'empresari mercantil
5. La representació mercantil

Mòdul didàctic 4

Dret de la competència

Josep Oriol Llebot Majó

1. Els orígens i l'evolució històrica del dret de la competència
2. El dret de defensa de la competència (*antitrust*): fonaments teòrics
3. El dret espanyol de defensa de la competència
4. El dret de defensa de la competència a la Unió Europea
5. El dret contra la competència deslleial

Mòdul didàctic 5

La propietat industrial (I)

Josep-Oriol Llebot Majó

1. La propietat industrial i el dret de la competència

2. El significat i la funció del sistema de patents
3. El sistema de patents espanyol
4. El model d'utilitat
5. El disseny industrial
6. El secret empresarial (*know how*)
7. La protecció jurídica d'altres innovacions i creacions
8. La transmissió dels drets de propietat industrial

Mòdul didàctic 6

La propietat industrial (II)

José Machado Plazas

1. La disciplina legal dels signes distintius
2. El dret estatal de marques. La marca nacional
3. El nom comercial
4. La marca comunitària
5. La marca internacional
6. Les denominacions d'origen. Referència a la regulació comunitària i internacional

Mòdul didàctic 7

Dret concursal

Josep-Oriol Llebot Majó

1. El sistema concursal espanyol
2. El fonament i la funció del procediment concursal: de la *par conditio creditorum* a la concursalitat
3. Les tendències de política jurídica i la reforma del dret concursal espanyol
4. La internacionalització del dret concursal
5. El concurs (I): la declaració, els òrgans i la qualificació del concurs
6. El concurs (II): la posició del deutor i dels creditors i les masses passiva i activa
7. El concurs (III): el conveni, la liquidació i la conclusió del concurs
8. Els procediments paraconcursals

Mòdul didàctic 8

Dret dels títols valors

José Machado Plazas

1. La dogmàtica dels títols valors
2. La lletra de canvi
3. El pagaré
4. El xec

Bibliografia

Alonso Ureba, A. (1989). Elementos de Derecho mercantil. I, Introducción (concepto, método y sistema). Albacete: Facultad de Derecho.

Bercovitz Rodríguez-Cano, A. (2001). Apuntes de Derecho Mercantil. Navarra: Aranzadi.

Broseta Pont, M. (1994). Manual de Derecho Mercantil. Madrid: Tecnos.

Eizaguirre, J.M. (1999). Introducción al Derecho Mercantil. Madrid: Cívitas.

Fernández de la Gándara, L.; Gallego Sánchez, E. (1999). Fundamentos de Derecho Mercantil, I, –Introducción y empresa–. València: Tirant lo Blanc.

Girón Tena, J. (1985-1986). Apuntes de Derecho Mercantil (Introducción), Madrid: Facultad de Derecho-Universidad Complutense.

Girón Tena, J. (1985-1986). Apuntes de Derecho Mercantil: La Empresa (1). Madrid: Facultad de Derecho-Universidad Complutense.

Gondra Romero, J.M. (1992). Derecho Mercantil I. Introducción (concepto, sistema y fuentes). Madrid: Facultad de Derecho-Universidad Complutense.

Jiménez Sánchez, G.J. (1997). Derecho Mercantil 1 y 2. Barcelona: Ariel.

Sánchez Calero, F. (2001). Instituciones de Derecho Mercantil. Madrid: McGraw-Hill.

Suárez-Llanos Gomez, L. (1998). Introducción al Derecho Mercantil. Madrid: Cívitas.

Uría, R. (2001). Derecho Mercantil. Madrid: Marcial Pons.

Uría, R.; Menéndez, A. (1999-2001). Curso de Derecho Mercantil I-II. Madrid: Cívitas.

Vicent Chulia, F. (1990-1991). Compendio crítico de Derecho Mercantil (tom I, vol. 1 i 2; tom II, vol. 1). Barcelona: José M. Bosch.

Vicent Chulia, F. (2001). Introducción al Derecho Mercantil. València: Tirant lo Blanc.